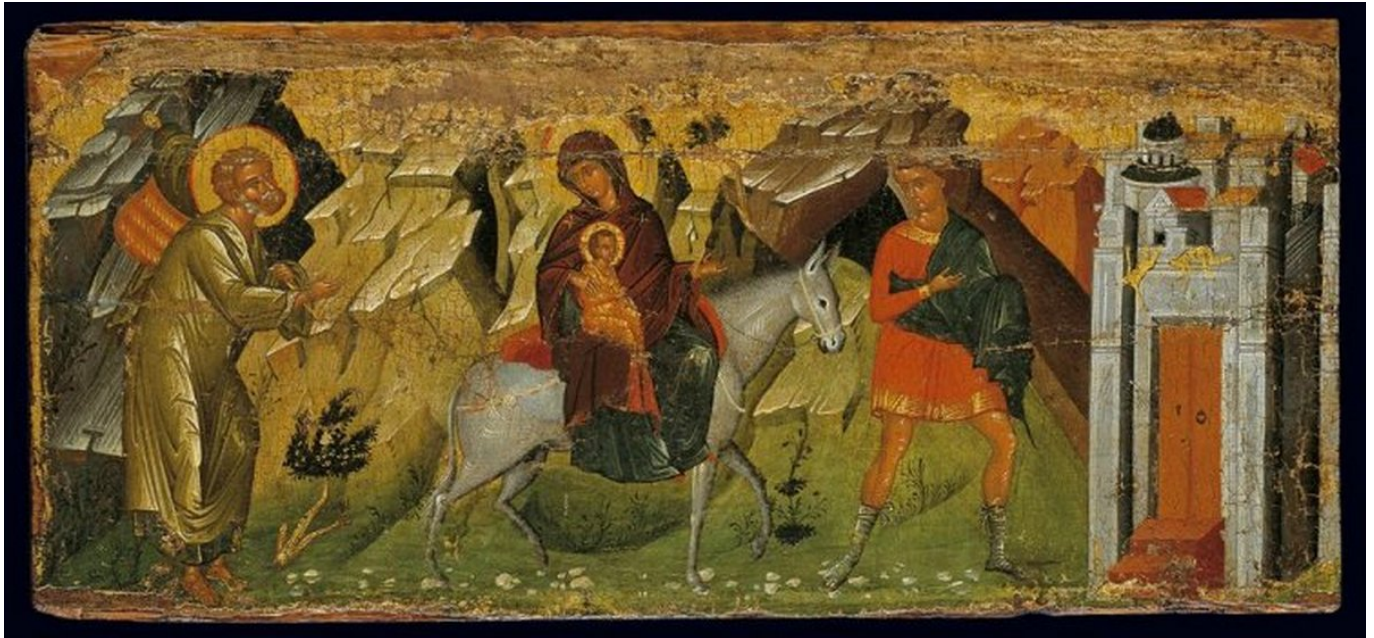

Η Φυγή στην Αίγυπτο και το Μυστήριο της Θείας Πρόνοιας

/ Γνώμες

«Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἵσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό» (Ματθ. 2,13).

- του Επισκόπου Μελιτηνῆς κ. Μαξίμου

Το θείο βρέφος αναπνέει σε μια νύχτα που σκεπάζει τη γη με πυκνή πάχνη, ενώ οι σκιές του φόβου απλώνονται στη Βηθλεέμ. Ο Ιωσήφ, υπάκουος στο θείο πρόσταγμα, ξεκινά την οδοιπορία προς την άγνωστη γη της Αιγύπτου. Η νύχτα γεννά αστέρια στο σκοτεινό στερέωμα, καθώς η Θεοτόκος σφίγγει στην αγκαλιά της τον Υιό του Θεού.

Μέσα στη σιωπή της νύχτας, το θείο σχέδιο ξετυλίγεται. Η φυγή προς την Αίγυπτο δεν είναι απλώς μια ιστορική αφήγηση αλλά ένα βαθύ μυστήριο της θείας οικονομίας. Σαν κόκκινη κλωστή που διαπερνά το ύφασμα της ιστορίας, η προφητεία εκπληρώνεται στην κάθε λεπτομέρεια. Στα βάθη της ερήμου, εκεί όπου

οι άνεμοι σφυρίζουν αρχέγονους ψαλμούς, η αγία οικογένεια βρίσκει καταφύγιο.

Στις παρυφές της ερήμου, η αγωνία του διωγμού μετουσιώνεται σε ελπίδα, καθώς η θεία πρόνοια καθοδηγεί τα βήματα των φυγάδων. Οι πλανήτες στο στερέωμα γίνονται οδοδείκτες στο σκοτεινό ουρανό, και η άμμος της ερήμου μετατρέπεται σε χρυσή σκόνη κάτω από τα πόδια του θείου βρέφους. Βαθιά στη σιωπή, ο Ιωσήφ ατενίζει το μέλλον με πίστη. Η θεία οικονομία εκτυλίσσεται μυστικά μέσα στην απεραντοσύνη της ερήμου, καθώς η Παναγία, νέα Κιβωτός της Διαθήκης, κρατά στην αγκαλιά της τον ενσαρκωμένο Λόγο που έρχεται να ανακαινίσει την κτίση. Η έρημος, τόπος ησυχίας και θεογνωσίας, υποδέχεται το μυστήριο της θείας συγκατάβασης, ενώ η φυγή μεταμορφώνεται σε πορεία πνευματικής ανάβασης προς την κατανόηση του βάθους του θείου θελήματος.

Γράφει ο Άγιος Θεοφύλακτος Βουλγαρίας: «Τότε Ἡρώδης ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων. Ὡστερ τῷ Φαραὼ ἐνέπαιξεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως, οὕτω καὶ τῷ Ἡρώδῃ διὰ τῶν Μάγων».[1] Η παραλληλία μεταξύ Φαραώ και Ηρώδη αποκαλύπτει το επαναλαμβανόμενο μοτίβο της θείας παρέμβασης στην ιστορία για τη σωτηρία του ανθρώπου. Η θεία οικονομία αποκαλύπτεται στα βάθη της ιστορίας ως δύναμη που κατευθύνει τα γεγονότα προς την τελείωση του σχεδίου της σωτηρίας, καθώς ο Κύριος χρησιμοποιεί την ανθρώπινη αδυναμία για να φανερώσει τη δύναμή Του. Τα δεσμά της κοσμικής εξουσίας διαλύονται μπροστά στην αλήθεια της θείας παρουσίας, ενώ η σοφία του Θεού μεταστρέφει τα σχέδια των ισχυρών σε όργανα της προνοίας Του. Η ιστορία επαναλαμβάνεται κυκλικά, αποκαλύπτοντας τη συνέχεια της θείας παιδαγωγίας, καθώς ο Κύριος οδηγεί το νέο Ισραήλ, την Εκκλησία Του, από τη δουλεία στην ελευθερία των τέκνων του Θεού. Ο Ηρώδης, όπως και ο Φαραώ πριν από αυτόν, γίνεται άθελά του μάρτυρας της θείας δύναμης που μεταμορφώνει την ανθρώπινη κακία σε ευκαιρία φανέρωσης της σωτήριας οικονομίας.

Η φωνή του θρήνου διαπερνά τον αέρα της Βηθλεέμ. Τα νήπια πέφτουν από το ξίφος του Ηρώδη, και οι μητέρες θρηνούν τα τέκνα τους. «Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς» (Ματθ. 2,18). Κρύσταλλα πάγου καλύπτουν τις καρδιές των ανθρώπων, ενώ η νύχτα βυθίζεται σε απόκοσμη σιωπή.

Παράλληλα, ο χρόνος κυλά αργά στην έρημο της Αιγύπτου, όπου τα βήματα της αγίας οικογένειας χαράζουν αόρατα μονοπάτια στην άμμο. Η νύχτα μοιάζει με μαύρο βελούδο που σκεπάζει το μυστήριο της θείας φυγής, ενώ τα αστέρια τρεμοπαίζουν σαν δάκρυα στα μάτια του ουρανού. Ο Ιωσήφ, σιωπηλός φύλακας του μυστηρίου, οδηγεί την Παρθένο και το θείο βρέφος μέσα από την απεραντοσύνη της ερήμου.

Στην καρδιά της αιγυπτιακής γης, το θείο βρέφος μεγαλώνει μακριά από τον κίνδυνο. Η έρημος γίνεται καταφύγιο, και η εξορία μεταμορφώνεται σε τόπο προστασίας. Τα φοινικόδεντρα λυγίζουν στον άνεμο σαν προσκυνητές μπροστά στο μυστήριο της θείας παρουσίας, ενώ οι πέτρες της ερήμου ψιθυρίζουν αρχαίες προφητείες.

«Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν» (Ματθ. 2,22). Ο φόβος του Ιωσήφ για τον Αρχέλαο γίνεται οδηγός προς τη Γαλιλαία, όπως τα πουλιά της ερήμου που πετούν προς άγνωστους ουρανούς. Η Ναζαρέτ ανοίγει τις πύλες της για να υποδεχθεί το θείο βρέφος, ενώ οι προφητείες εκπληρώνονται σε κάθε βήμα της ιερής πορείας.

Η επιστροφή από την Αίγυπτο σηματοδοτεί την απαρχή μιας νέας θεοφάνειας στο μυστήριο της θείας οικονομίας, καθώς το φως της χάριτος διαλύει τις σκιές του παρελθόντος ως αυγή πνευματική. Το θείο βρέφος, ως νοητός ήλιος, αυξάνει και κραταιούται εν σοφία, ενώ η Ναζαρέτ, η ταπεινή πόλη που ο προφητικός λόγος προανήγγειλε, μεταμορφώνεται σε νέα Εδέμ, όπου ο δεύτερος Αδάμ θα αναπλάσει την πεπτωκυία φύση. Εκεί, στο εργαστήριο της θείας οικονομίας, η ανθρώπινη φύση καθαίρεται ως χρυσός στο χωνευτήριο, καθώς ο ενσαρκωμένος Λόγος αποκαλύπτει σταδιακά το βάθος της θείας αγάπης που θα κορυφωθεί στο Σταυρό και την Ανάσταση, χαρίζοντας στην ανθρωπότητα την προοπτική της θεώσεως. Όπως γράφει ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, “ὁ Λόγος παχύνεται σαρκί, ἵνα ἡ σάρξ γένηται Λόγος”,^[2] και η κτίση ολόκληρη αγάλλεται ενώπιον του θαύματος της θείας συγκαταβάσεως.

Φωτογραφία: «Η Φυγή στην Αίγυπτο». Εικόνα κρητικής τέχνης, 15ος αι., Μουσείο Μπενάκη (Δωρεά: Ελένης Σταθάτου, 0,28×0,62 μ., λεπτομέρεια).

[1] Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Τα Ευρισκόμενα Πάντα, εν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 123 (Paris: J.-P. Migne, 1864), 169.

[2] Μάξιμος ο Ομολογητής, “Σχόλια εις το Περί θείων ονομάτων”, εν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 4 (Paris: J.-P. Migne, 1857), 264D.